

УДК 378.14:37.015.2

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-5(336)-105-116

Котенєва Ірина Сергіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна.

koteneva_is@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4214-8463>

Вовк Сергій Володимирович,

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та агрономії
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна.

wolf_sv@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2468-3312>

**МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ**

Інтеграція України у світовий освітній простір, переосмислення ціннісних орієнтацій і стратегій розвитку суспільства, що зумовили модернізацію національної освіти, висувають нові вимоги до особистості вчителя, в тому числі й учителя біології, рівень методичної культури якого має відповідати вимогам часу та контексту реформування освіти.

Потреба українського суспільства в новій генерації конкурентоспроможних учителів, здатних адекватно реагувати на виклики часу, реалізовувати нові освітні стандарти на засадах педагогіки співробітництва, інноваційності, актуалізує пошук ефективних форм і методів формування їхньої методичної культури в процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти.

Актуальність формування методичної культури вчителя впливає також із низки державних документів: наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» (2013); концепції Нової української школи (2016). В означених документах наголошується на необхідності наближення теоретичної підготовки вчителя до практики, що є важливим для нашого дослідження, оскільки актуалізує проблему формування методичної культури вчителя біології, яка в широкому значенні й полягає в ефективному застосуванні здобутих знань на практиці.

Мета статті – обґрунтувати методику розвитку готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи.

Питанням професійної підготовки вчителів в цілому та формування їх методичної культури присвячені публікації сучасних науковців Н. Грицай, А. Дану, І. Кореневої, Н. Нагорної та О. Пташенчук.

Висвітленню окремих аспектів формування методичної культури педагогів у сучасних умовах присвячено низку дисертаційних досліджень, зокрема: Т. Бережної А. Карачевцевої, С. Кичкиної, І. Княжевої, Л. Плеханової.

Грунтовний аналіз сучасних наукових поглядів дозволив визначити, що під методичною підготовкою як складової професійної підготовки розуміють цілеспрямоване формування комплексу методичних компетентностей у майбутніх фахівців у контексті розв'язання методичних задач.

Процес підготовки майбутнього вчителя на сучасному етапі можна умовно поділити на такі основні компоненти:

- загальна підготовка (методологічно-розвивальна);
- спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична);
- особистісна підготовка (самовиховання особистості майбутнього вчителя, його самовизначення). Оскільки методичний компонент є складовою означеного процесу, схарактеризуємо його.

Структура методичної підготовки майбутнього вчителя вбачається нами як системно-структурний об'єкт, розбудова якого стає основою спеціального дидактичного дослідження. На її основі базується розробка науково-обґрунтованої програми методичної підготовки вчителя, згідно з якою він має володіти знаннями про закономірності побудови шкільного курсу та розгортання навчального матеріалу в цілому і його окремих структурних елементів зокрема. Майбутньому вчителю необхідно знати теоретичні основи побудови навчального матеріалу як на рівні шкільних програм (різних рівнів), так і на рівні навчальних посібників (різних рівнів).

Проблема формування методичної культури майбутніх учителів у сучасній науці досліджувалася з позиції культурологічного, аксіологічного, компетентнісного, системного, особистісно-діяльнісного підходів, що дозволило нам розглядати цей процес як складний, багатогранний, педагогічно спрямований і такий, що характеризується керованістю, організованістю та передбачуваністю результатів.

Феномен «методична культура майбутніх учителів» є складовою категорійного поля в ієрархії понять: «культура» – «культура особистості» – «професійна культура» – «професійно-педагогічна культура» – «методична культура».

Методична культура майбутнього вчителя – це інтегративна сукупність його професійних та особистісних цінностей і якостей та методичної компетентності, яка дозволяє творчо здійснювати майбутню методичну діяльність на основі рефлексії, набутого досвіду та саморозвитку з урахуванням нормативних вимог держави. В структурі методичної культури майбутніх учителів сучасні дослідники виділяють

професійно значущі якості та методичну творчість, які надають методичній діяльності вчителя яскраво-вираженого особистісного характеру. Саме тому проблема особистості вчителя залишається актуальною на кожному етапі історичного розвитку суспільства. Адже саме вчитель, здійснюючи зв'язок поколінь, передає та поширює досягнення людської культури, формує особистість майбутнього покоління.

Формування методичної культури майбутніх учителів у процесі професійної підготовки в ЗВО – це цілеспрямований вплив на особистість з метою розвитку і вдосконалення її ціннісних орієнтацій, професійних якостей, знань, умінь і навичок та здатності до здійснення в майбутньому ефективної методичної діяльності.

Сучасні наукові дослідження довели необхідність формування в майбутнього вчителя методичної культури, складовою якої ми визначаємо індивідуальну методичну систему.

Індивідуальна методична система відбиває педагогічні ідеали, цінності, внутрішню позицію й досвід професійної діяльності майбутнього вчителя, його особистісні якості та систему взаємин зі студентами. Науково обґрунтовано, що в становленні індивідуальної методичної системи вагомим чинником є саме активна позиція викладача. Система його поглядів, переконань і ціннісних орієнтацій у сукупності з емоційно-оцінним ставленням до педагогічної діяльності можуть служити рушійною силою в напрямку самовдосконалення вчителя, що, в свою чергу, може бути джерелом методичного натхнення й прагнення до створення власної методичної системи.

При цьому необхідно зазначити, що проектування індивідуальної методичної системи майбутнього вчителя є складним процесом у силу складності й неоднозначності уявлень самої методичної системи. Складність такої роботи визначається ще й тим, що мова йде про майбутніх учителів, у яких, як правило, відсутній досвід професійної діяльності. Це зумовлює правомірність висновку про те, що до проектування індивідуальної методичної системи майбутнього вчителя потрібно готувати в процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти.

У нашому дослідженні ми спираємося на положення про те, що підготовка майбутнього вчителя до проектування індивідуальної методичної системи є цілеспрямованою педагогічною роботою, яка здійснюється в рамках освітнього процесу в ЗВО. Результат цієї підготовки залежить від того, наскільки ефективно в закладі вищої освіти налагоджений освітній процес.

Структура досліджуваного феномену – готовності майбутнього вчителя до проектування індивідуальної методичної системи – представлена нами чотирма компонентами: мотиваційно-моделюючим, когнітивно-проектувальним, технологічним і рефлексивно-оцінним. Зазначені компоненти повністю відбивають процес формування

готовності майбутнього вчителя до проектування індивідуальної методичної системи, а їхній розвиток відбувається послідовно в процесі спеціально організованої діяльності фахової підготовки в закладі вищої освіти.

Під «спеціально організованою діяльністю» ми розуміємо таку організацію освітнього процесу в ЗВО, що передбачає створення додаткових педагогічних умов, які забезпечать найбільш сприятливе середовище для розвитку готовності майбутнього фахівця до проектування індивідуальної методичної системи. Здійсненню такої діяльності буде сприяти спеціально розроблена методика, яка «в загальному вигляді являє собою сукупність методів, приймів і засобів доцільного здійснення будь-якої роботи» (Кларин, 1995).

Ґрунтовний аналіз сучасних наукових досліджень у галузі навчання майбутніх фахівців вияв доцільність розробки методики в контексті теорії курикулуму (від англ. curriculum). Використання цієї теорії обумовлює пошук відповідей на низку взаємозалежних питань: хто навчається (адресат), для чого ведеться викладання, чому навчати (зміст), як навчати (технології), за допомогою чого навчати (засоби), наскільки ефективним є навчання (контроль і оцінка). Відповідно до цього, пропонується методика розвитку готовності майбутнього викладача до проектування індивідуальної методичної системи представлена в кілька етапів.

Перший етап – визначення часу тривалості роботи й складових етапів методики. Вивчення педагогічної, психологічної й методичної літератури з питань навчання дозволило встановити, що найбільш доцільним періодом підготовки молодого викладача до проектування індивідуальної методичної системи є два роки. Це дозволило виділити наступні 4 етапи тривалістю один навчальний семестр (півроку):

- 1 крок (мотиваційний) – створення установки на необхідність оволодіння системою знань і практичних умінь в області методичного проектування, формування стійкої мотивації до побудови власної педагогічної кар'єри, усвідомлення місця й ролі методичної системи в майбутній професійно-педагогічній діяльності;

- 2 крок (когнітивний) – засвоєння знань, необхідних для проектування власної методичної системи, освоєння способів конструювання на прикладі окремих параметрів цілісного освітнього процесу (проектування робочих програм, дидактичних цілей і завдань навчального предмета, практичних завдань, практичних та лабораторних занять; вибір форм і методів навчання, форм контролю й оцінювання знань тощо);

- 3 крок (технологічний) – проектування й реалізація методичної системи в реальній життєдіяльності закладу освіти за допомогою створення розгорнутих, практично реалізованих умов актуалізації сценаріїв лекційних, практичних і лабораторних занять, створення розгорнутих проєктів уроків різних типів, їхній аналіз і пробне

проведення в закладі освіти під час виробничої практики або методом мікрОВикладання на заняттях з методики навчання;

- 4 крок (рефлексивний) – розвиток умінь виділяти критерії, показники та оцінки, аналізувати запропоновані проекти, здійснювати прогнози успішності їхньої практичної реалізації.

Другий етап – постановка завдань для кожного етапу методики. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури, результатів констатуючого експерименту і виділених етапів методики розвитку готовності майбутнього вчителя до проєктування індивідуальної методичної системи був розроблений наступний комплекс завдань.

- Завдання мотиваційного кроку:
 - пропаганда важливості наукових і методичних знань у педагогічній діяльності;
 - залучення майбутніх учителів до побудови траєкторії власної професійно-педагогічної кар'єри;
 - формування інтересу до пошуку інформації методичного змісту;
 - формування навичок самоаналізу сильних і слабких сторін у галузі методичної роботи.

- Завдання когнітивного кроку:
 - збагачення теоретичних знань про методичні проекти, про інноваційні методи, форми, технології та методики роботи;
 - розвиток аналітичних, комунікативних і рефлексивних здібностей;
 - впровадження нових форм створення інноваційного освітнього середовища в закладі освіти;
 - реалізація власної програми підвищення методичної майстерності.

- Завдання технологічного кроку:
 - розвиток аналітичних і проєктувальних здібностей майбутнього вчителя в процесі фахової підготовки в ЗВО;
 - освоєння алгоритмів методичного проєктування;
 - активізація прагнення майбутніх учителів до колективного пошуку рішення проблем методичного характеру;
 - формування навичок успішної взаємодії з колегами;
 - освоєння різноманітних форм і методів методичної роботи.

- Завдання рефлексивного кроку:
 - спонукання майбутніх учителів до самоаналізу й самооцінки готовності до проєктування індивідуальної методичної системи, створення та використання індивідуального методичного портфоліо;
 - стимулювання рефлексії особистих досягнень у методичній роботі.

Третій етап – розробка змісту навчання. Оскільки зміст навчання визначається його спрямованістю (в нашому випадку навчання майбутніх учителів проєктуванню індивідуальної методичної системи), тому для здійснення цього процесу відбиралися як базисні знання (сукупність основних знань, зміст яких становить своєрідне ядро, яке зв'язує в єдине ціле всю теоретичну підготовку майбутніх учителів до методичного

проектування: основні терміни, поняття, теоретичні концепції), так і варіативні (це система різноманітної інформації, що дозволяє майбутнім учителям в конкретному випадку вибрати найбільш оптимальний варіант розв'язання завдання).

Визначений зміст навчання одержав відбиття в «Програмі формування методичної культури майбутніх учителів», яка побудована за модульним принципом. Необхідно зазначити, що модульне навчання належить до покоління гнучких освітніх технологій і дозволяє в комплексі вирішувати такі завдання, як: відбір, оптимізація й структурування змісту навчання на діяльній основі; забезпечення можливостей варіативного вивчення змісту навчання; адаптація програм навчання до різного рівня підготовки учнів; швидке коректування й відновлення змісту навчання.

Основою для формування модулів «Програми формування методичної культури майбутніх учителів» обраний процес проектування методичної системи В. Беспалька, який являє собою три шаблі: моделювання, проектування й конструювання (Беспалько, 1995). Спираючись на наукові розробки В. Беспалька, ми визначили та розробили три основні освітні модулі й два додаткові. Схарактеризуємо їх.

Перший модуль – аналітичний (додатковий) – проведення SWOT-аналізу своїх сильних і слабких сторін в області методичного проектування, побудова індивідуальної траєкторії сходження до власної методичної майстерності.

Другий модуль – моделювання – розробка мети, створення педагогічної системи, процесів або ситуацій і основних шляхів їх досягнення.

Третій модуль – проектування – подальша розробка створеної моделі й доведення її до рівня практичного використання.

Четвертий модуль – конструювання – деталізація створеного проекту, наближення його для використання в конкретних реальних умовах.

П'ятий модуль – рефлексивний (додатковий) – оцінка змін, що відбулися, зіставлення запланованих і фактичних показників.

Четвертий етап – добір методів, прийомів і форм педагогічної роботи. Основним принципом навчання в ЗВО є діалогічна взаємодія, яка здійснюється в малих групах на основі кооперації й співробітництва, ігровій і тренінговій організації навчання. За такого навчання викладач виступає в ролі тьютора – помічника або джерела інформації. Тому центральне місце в його діяльності займає не окремий студент як індивід, а група взаємодіючих студентів, які стимулюють і активізують один одного. Як відзначає Б. Бадмаєв, «при застосуванні активних методів сильніше всього діє на інтелектуальну активність дух змагання, суперництва, який проявляється, коли люди колективно шукають істину. Крім того, діє такий психологічний феномен як зараження (не наслідування, а саме зараження), і будь-яка висловлена сусідом думка

здатна мимоволі викликати власну, аналогічну або близьку до висловленої, або, навпаки, зовсім протилежну» (Бадмаєв, 1999). Найбільш повно ці ефекти проявляються за ігрових і тренінгових формах проведення занять. Крім того, важливим моментом є вибір форми організації навчання – «це зовнішнє вираження погодженої діяльності вчителя й учня, що здійснюється у встановленому порядку й певному режимі» [9]. В якості форм організації навчання ми обрали індивідуальну й групову форми. Враховуючи, що метод навчання – це спосіб досягнення будь-якої мети, розв'язання конкретного завдання (Панина, Вавилова, 2006), нами обрані наступні методи навчання майбутніх учителів: «мозкова атака», «круглий стіл», ділові й рольові ігри, тренінги, презентації, дискусії, кейс-метод, практичні вправи, моделювання педагогічних ситуацій.

П'ятий етап – апробація розробленої методики. Як було зазначено вище, методика представлена чотирма етапами, кожен з яких був спрямований на розвиток відповідного компонента досліджуваної готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи.

Мотиваційний крок спрямований на розвиток мотиваційно-моделюючого компонента готовності майбутнього учителя до проектування індивідуальної методичної системи. Цей процес буде успішним при дотриманні наступної педагогічної умови – залученні майбутніх учителів до побудови й коректування індивідуальної траєкторії професійної кар'єри. Залучення студентів до планування й проектування свого професійного майбутнього включає: визначення своїх життєвих цілей (особистих і професійних), оцінку своїх здібностей (складання балансу особистих успіхів і невдач), визначення засобів досягнення цілей, деталізацію кар'єрних планів, роботу з картою спостережень (дозволяє оцінити рівень саме методичної майстерності майбутнього вчителя), аналіз і обговорення карт спостережень, коректування власної акмеограми.

Когнітивний крок спрямований на розвиток когнітивно-проектувального компонента готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи на основі запровадження в навчальний процес «Програми формування методичної культури майбутніх учителів», робота в якій побудована з використанням дискусійних, ігрових і тренінгових методів навчання. Напрямки роботи в зазначеній програмі включають індивідуальну й групову методичну роботу майбутніх учителів; вивчення й узагальнення кращого педагогічного досвіду; керівництво самостійною роботою тощо.

Технологічний крок спрямований на розвиток конструктивно-технологічного компонента готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи, ефективність якого підвищується за умови активного залучення майбутніх учителів до

розробки варіативних навчальних програм, форм, методів і технологій навчання в процесі фахової підготовки.

Розробляючи технологічний етап, ми враховували основне положення теорії діяльності Л. Виготського та О. Леонтьєва про те, що джерелом активності особистості стає діяльність, заснована на свідомому, соціально-значущому відношенні, яке пробуджується внутрішньою зацікавленістю. В Програмі цим кроком передбачені відвідування майбутніми вчителями уроків різних типів під час виробничої практики в закладах середньої освіти, занять досвідчених викладачів ЗВО, знайомство з педагогічним досвідом району, міста та області. На даному етапі ініціюється проведення майстер-класів.

Рефлексивний крок спрямований на розвиток рефлексивно-оцінного компонента готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи за умов створення в освітньому середовищі наступної педагогічної умови – забезпечення інформаційної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Успіх цього кроку забезпечують наступні прийоми: заповнення й ведення «Карти успіху власної методичної роботи», участь майбутніх учителів у проведенні майстер-класів, мікрОВикладання на заняттях з методики, вправи та ігри «Експрес-урок», «Шифрувальник-дослідник», «Акрослова», «Імпровізація», «Конкурсний відбір», «Передай далі», ділова гра «Кроки до власного методичного акме», вправи «Я креативний учитель», «Колесо власної творчості»; короткі опитування (що запам'ятав, що не зрозумів, що було важким); проведення інтернет-консультацій; методичні огляди-конкурси, конкурс майбутніх учителів «Педагогічні надії», «Конкурс методичної майстерності» тощо.

Шостий етап – зіставлення отриманих результатів із планованими й внесення коректив у розроблену методику. Оскільки науковий експеримент ще триває, опис цього процесу в рамках статті ми не наводимо.

Резюмуючи сказане вище, відзначимо, що методика розвитку готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи включає комплекс методів, що охоплюють увесь процес розвитку розглянутої готовності: від систематизації наявних у майбутнього вчителя знань про методичну систему до контролю його ефективності. Представлена методика дозволяє ґрунтовно охарактеризувати готовність майбутнього учителя до проектування індивідуальної методичної системи й залучити студентів у цей процес; виявляти й успішно розв'язувати проблеми, які виникають у майбутній професійній діяльності; розкривати нові можливості й перспективи розвитку досліджуваної готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи. Особливо значимим є те, що запропонована методика сприяє розвитку кожного зі структурних компонентів досліджуваної готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи: мотиваційно-моделюючого, когнітивно-проектувального, конструктивно-технологічного й рефлексивно-оцінного, і розрахована на безпосереднє використання зазначених методів у професійній підготовці майбутніх учителів у ЗВО.

Список використаної літератури

1. Акмеология: учебник / под общ. ред. А. А. Деркача. Москва: Изд-во РАГС, 2002. 650 с. **2. Анцыферова Л. И.** Развитие личности и проблемы геронтопсихологии. Москва: Изд-во институт психологии РАН, 2004. 414 с. **3. Бодалев А. А.** Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения. Москва: Флинта, 1998. 168 с. **4. Беспалько В.** Педагогика и прогрессивные технологии. Москва: ИПОМО Россия, 1995. 336 с. **5. Беспалько В.** Слагаемые педагогической технологии. Москва: Просвещение, 1989. 192 с. **6. Бадмаев Б. Ц.** Методика преподавания психологии: учеб.-метод. пособие для преподавателей и аспирантов вузов. Москва: Гуманит изд. центр ВЛАДОС, 1999. 304 с. **7. Друžilов С. А.** Становление профессионализма человека как реализация индивидуального ресурса профессионального развития. Новокузнецк: ИПК, 2002. 242 с. **8. Кларин М. В.** Инновации в мировой педагогике. Рига: НПЦ «Эксперимент», 1995. 176 с. **9. Панина Т. С., Вавилова Л. Н.** Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд., стер. Москва: Издательский центр «Академия», 2006. 176 с. **10. Степанова Е. И.** Психология взрослых – экспериментальная акмеология. Санкт-Петербург: Изд-во «Алетейя», 2000. 288 с.

References

1. Derkach, A. A. (2002). Akmeologiya [Akmeology]. Moskva: Izd-vo RAGS [in Russian]. **2. Antsyferova, L. I.** (2004). Razvitie lichnosti i problemy gerontopsikhologii [Personality development and the problems of gerontopsychology]. Moskva: Izd-vo institut psihologii RAN [in Russian]. **3. Bodalev, A. A.** (1998). Vershina v razvitii vzroslogo cheloveka: kharakteristiki i usloviya dostizheniya [The top of the development of an adult: characteristics and conditions of achievement]. Moskva: Flinta [in Russian]. **4. Bepalko, V.** (1995). Pedagogika i progressivnye tekhnologii [Education and advanced technologies]. Moskva: IPO MO Rossiya [in Russian]. **5. Bepalko, V.** (1989). Slagaemye pedagogicheskoy tekhnologii [The terms of educational technology]. Moskva: Prosveshchenie [in Russian]. **6. Badmaev, B. T.** (1999). Metodika prepodavaniya psikhologii [Methods of teaching psychology]. Moskva: Gumanit izd. centr VLADOS [in Russian]. **7. Druzhilov, S. A.** (2002). Stanovlenie professionalizma cheloveka kak realizatsiya individual'nogo resursa professional'nogo razvitiya [Becoming a professional human resource as the implementation of individual professional development]. Novokuznetsk: IPK [in Russian]. **8. Clarin, M. V.** (1995). Innovatsii v mirovoy pedagogike [Innovations in pedagogy of the world]. Riga: NPC «Ehksperiment» [in Russian]. **9. Panina, T. S. & Vavilova, L. N.** (2006). Sovremennye sposoby aktivizatsii obucheniya [Modern methods of enhancing learning]. Moskva: Izdatel'skij centr «Akademiya» [in Russian]. **10. Stepanova, E. I.** (2000). Psikhologiya vzroslykh – eksperimental'naya akmeologiya [Adult Psychology – Experimental Psychology]. Sankt-Peterburg: Izd-vo «Aletejya» [in Russian].

Котенева І. С., Вовк С. В. Методика розвитку готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи

Стаття присвячена розгляду деяких засад професійної підготовки майбутніх учителів.

У статті теоретично обґрунтована методична культура майбутнього вчителя як інтегративна сукупність його професійних та особистісних цінностей і якостей та методичної компетентності, що дозволяє творчо здійснювати майбутню методичну діяльність на основі рефлексії, набутого досвіду та саморозвитку з урахуванням нормативних вимог держави. Схарактеризований процес методичної підготовки майбутнього вчителя дозволив запропонувати структуру методичної підготовки. Визначено, що індивідуальна методична система відбиває педагогічні ідеали, цінності, внутрішню позицію й досвід професійної діяльності майбутнього вчителя, його особистісні якості та систему взаємин.

В контексті теорії курикулуму (від англ. curriculum) обґрунтовано методика розвитку готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи, етапи та кроки якої детально схарактеризовані.

Визначено структуру досліджуваного феномену – готовності майбутнього вчителя до проектування індивідуальної методичної системи, що представлена чотирма компонентами (мотиваційно-моделюючим, когнітивно-проектувальним, технологічним і рефлексивно-оцінним). Визначений зміст навчання одержав відбиття в «Програмі формування методичної культури майбутніх учителів», яка побудована за модульним принципом.

Зроблено висновок, що методика розвитку готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи включає комплекс методів, що охоплюють увесь процес розвитку розглянутої готовності: від систематизації наявних у майбутнього вчителя знань про методичну систему до контролю його ефективності. Вона сприяє розвитку кожного зі структурних компонентів досліджуваної готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи: мотиваційно-моделюючого, когнітивно-проектувального, конструктивно-технологічного й рефлексивно-оцінного, і розрахована на безпосереднє використання зазначених методів у професійній підготовці майбутніх учителів у ЗВО.

Ключові слова: професійна підготовка, методична культура, індивідуальна методична система, проектування, готовність до проектування індивідуальної методичної системи.

Котенева І. С., Вовк С. В. Методика розвитку готовності майбутніх учителів до проектування індивідуальної методичної системи

Стаття посвящена проблемі професійної підготовки майбутніх учителів.

Дано теоретическое обоснование методической культуры будущего учителя как интегративной совокупности его профессиональных и личностных ценностей, качеств и методической компетентности, которая позволяет творчески осуществлять будущую методическую деятельность на основе рефлексии, приобретенного опыта и саморазвития с учетом нормативных требований государства. Охарактеризованный процесс методической подготовки будущего учителя позволил предложить структуру методической подготовки. Определено, что индивидуальная методическая система отображает педагогические идеалы, ценности, внутреннюю позицию и опыт профессиональной деятельности будущего учителя, его личностные качества и систему взаимоотношений.

В контексте теории курикулума (от англ. curriculum) обоснована методика развития готовности будущих учителей к проектированию индивидуальной методической системы, этапы и шаги которой охарактеризованы.

Определена структура исследуемого феномена – готовности будущего учителя к проектированию индивидуальной методической системы, которая представлена четырьмя компонентами (мотивационно-моделирующим, когнитивно-проектировочным, конструктивно-технологическим и рефлексивно-оценочным). Содержание обучения нашло отражение в «Программе формирования методической культуры будущих учителей», которая построена по модульному принципу.

Сделан вывод: методика развития готовности будущих учителей к проектированию индивидуальной методической системы включает комплекс методов, которые охватывают весь процесс развития рассмотренной готовности: от систематизации имеющихся у будущего учителя знаний о методической системе до контроля его эффективности. Это способствует развитию каждого структурного компонента исследуемой готовности будущих учителей к проектированию индивидуальной методической системы: мотивационно-моделирующего, когнитивно-проектировочного, конструктивно-технологического и рефлексивно-оценочного. Предложенная методика рассчитана на использование в профессиональной подготовке будущих учителей в учреждениях высшего образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, методическая культура, индивидуальная методическая система, проектирование, готовность к проектированию индивидуальной методической системы.

Koteneva I., Vovk S. The Technique of Development of Readiness of the Future Teachers to Designing of Individual Methodical System

Article is devoted to a problem of vocational training of the future teachers.

The theoretical substantiation of methodical culture of the future teacher is given, as integrative set of its professional and personal values, qualities and methodical competence which allows to carry out creatively the future

methodical activity on the basis of a reflexion, the got experience and self-development taking into account standard requirements of the state. The characterised process of methodical preparation of the future teacher has allowed to offer structure of methodical preparation. It is defined that the individual methodical system displays pedagogical ideals, values, an internal position and experience of professional work of the future teacher, its personal qualities and system of mutual relations.

In a theory context curriculum (from English curriculum), it is proved a technique of development of readiness of the future teachers to designing of individual methodical system, stages and steps which are characterised.

The structure of an investigated phenomenon - readiness of the future teacher for designing of individual methodical system which is presented by four components (motivational -modeling, cognitive- designing, constructive-technological and reflexive-estimated) is defined. The training maintenance has found reflexion in «The program of formation of methodical culture of the future teachers» which is constructed by a modular principle.

The conclusion is drawn - the technique of development of readiness of the future teachers to designing of individual methodical system includes a complex of methods which cover all development of the considered readiness: from ordering of knowledge available for the future teacher about methodical system before control of its efficiency. It promotes development of each structural component of investigated readiness of the future teachers to designing of individual methodical system: motivational-modeling, cognitive-designing, constructive-technological and reflexive-estimated. The offered technique is designed on use in vocational training of the future teachers in higher education establishments.

Key words: vocational training, methodical culture, individual methodical system, designing, readiness for designing of individual methodical system.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2020 р.

Прийнято до друку 27.11.2020 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О.Л.